

Ensar
Yılmaz

Türkiye’de
Siyasi Partilerin Programlarında

SAĞLIK POLİTİKALARI

1923-2018

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Türkiye'de
Siyasi Partilerin Programlarında
SAĞLIK POLİTİKALARI
(1923-2018)

ARAŞTIRMA-İNCELEME

ENSAR YILMAZ

© 2019, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 60

Araştırma-İnceleme: 19

ISBN 978-605-4635-59-7

Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2019

Yazar:
Ensar Yılmaz

Editör:
Ahmet Zeki İzgöer

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Mizanpaj:
M. Ali Başpehlivan

Kapak Uygulama:
Emre Güngör

Baskı/Cilt:
Birlik Ozalit
Nispetiye Mah. Birlik Sok. No: 2 Zemin Kat
Nevin Arıcan Plaza - Levent Beşiktaş / İstanbul
Tel: +90 212 269 30 00 Sertifika No: 20179

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Yılmaz, Ensar (Doç. Dr.)

Türkiye'de Siyasi Partilerin Programlarında Sağlık Politikaları (1923-2018)

/ Yılmaz, Ensar (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2019.

125 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 60) ___

ISBN 978-605-4635-59-7

1- Siyaset-Politika 2- Türkiye Siyaseti 3- Siyasi Partiler 4- Sağlık Politikaları

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

Tel. - Faks: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Giriş 9

1. Bölüm

1923-1960 Arası TBMM'deki

Siyasi Partilerin Programlarında Sağlık Politikaları11

1. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)..... 12
2. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TpCF)..... 14
3. Demokrat Parti (DP) 15
4. Millet Partisi (MP)..... 17
5. Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)..... 19
6. Hürriyet Partisi (HP)..... 20

2. Bölüm

1961-1980 Arası TBMM'deki

Siyasi Partilerin Programlarında Sağlık Politikaları23

1. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)..... 24
2. Adalet Partisi (AP) 25
3. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP)..... 28

4. Yeni Türkiye Partisi (YTP).....	30
5. Millet Partisi (MP).....	31
6. Türkiye İşçi Partisi (TİP).....	33
7. Güven Partisi (GP).....	37
8. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP).....	39
9. Birlik Partisi (BP).....	43
10. Cumhuriyetçi Parti (CP).....	44
11. Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP).....	45
12. Demokratik Parti (DP).....	47
13. Milli Nizam Partisi (MNP).....	55
14. Milli Selamet Partisi (MSP).....	57
15. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP).....	59

3. Bölüm

1983-2018 Arası TBMM'deki

Siyasi Partilerin Programlarında Sağlık Politikaları.....65

1. Anavatan Partisi (ANAP).....	66
2. Halkçı Parti (HP).....	67
3. Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP).....	70
4. Doğru Yol Partisi (DYP).....	73
5. Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP).....	78
6. Demokrat Türkiye Partisi (DTP).....	80
7. Refah Partisi (RP).....	82
8. Demokratik Sol Parti (DSP).....	83
9. Halkın Emek Partisi (HEP).....	85
10. Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP).....	90
11. Büyük Birlik Partisi (BBP).....	92
12. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP).....	96
13. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP).....	105
14. Fazilet Partisi (FP).....	107

15. Halkın Demokrasi Partisi (HADEP).....	109
16. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ).....	110
17. Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) / Halkların Demokratik Partisi (HDP).....	116

Değerlendirme	119
----------------------------	-----

Kaynakça	123
-----------------------	-----

Giriş

Siyasi partiler, iktidara gelmek ve iktidara geldikten sonra da programları marifetiyle topluma beyan ettikleri politikaları uygulamak için örgütlenmiş olan yapılardır. Parti programları bu anlamda hangi konularda hangi politikaların uygulanacağını gösterir.

Sağlık politikaları bütün siyasi partilerin programlarında yer almış önemli konulardan biridir. Bu bağlamda Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'inde bulunan siyasi partilerin sağlık meselesini nasıl ele aldıklarını, hangi yaklaşımları sergilediklerini parti programları üzerinden görmek mümkündür.

Çalışmanın amacı siyasi partilerin sağlık politikalarını derli toplu bir arada görmek, böylece bir karşılaştırma imkânı elde etmek ve kronolojik bir yöntemle Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar ele alınan sağlık politikalarında nasıl bir seyir izlendiğini gözlemlemektir.

Çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. **Birinci bölüm**, Cumhuriyetin ilanından 1961 Anayasasının ilanına kadar olan dönemi içermektedir. 27 Mayıs askeri müdahalesinden sonra bazı siyasi partiler kapatılmış, yeni siyasi partiler kurulmuştur. 61 Anayasasında sağlık meselesi doğrudan ele alınmış ve 1921 ve 1924 Anayasalarından farklı olarak 49. Maddede ‘sağlık hakkı’ başlığı ile bir düzenleme yapılmıştır. Bu anayasal düzenleme kaçınılmaz olarak siyasi partilerin programlarına da yansiyacaktır. Dolayısıyla **ikinci bölüm** 1961’den yeni bir anayasanın ortaya çıkışı olan 1982 tarihine kadar olan dönemi ele almaktadır. **Üçüncü bölümde ise** 1980’den günümüze kadar olan süreç ele alınmıştır. 1980 askeri müdahalesinden sonra, bu defa bütün siyasi partiler kapatılmış, siyaset alanın yeniden tanzim edilme süreci başlamıştır. Yeni bir anayasanın (1982) kabul edilmesi ve yeni siyasi partilerin kurulması bu dönemi de bütünlüklü olarak ele almaya imkân vermektedir.

1. Bölüm

1923-1960 Arası TBMM’deki Siyasi Partilerin Programlarında Sağlık Politikaları

1923-1960 döneminin hukuki zemini 1921/1924 Anayasalarına dayanmaktadır. Bu temel hukuki metinler 1961 ve 1982 anayasalarıyla karşılaştırıldığında daha kısa, ayrıntılara fazla yer vermeyen metinlerdir. Bu bağlamda sağlık meselesiyle ilgili 1921/1924 anayasalarında hukuki bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte bu dönemde yer alan siyasi partiler sağlık meselesini Türkiye’nin temel sorunlarından biri olarak görmüş ve hepsi parti programlarında bu konuyla ilgili politikalarını açıklama gereği duymuşlardır.

Bu dönemde TBMM’de yer alan siyasi partilerin programlarında sağlık politikaları incelenirse, cumhuriyetin kuruluşundan 1960’lı yıllara kadar sağlık meselesi hakkında hem Türkiye’deki başlıca sağlık sorunlarının neler olduğu hem de bu sorunlara nasıl cevap üretilmeye çalışıldığı takip edilebilir.

1. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)¹

9 Eylül 1923’te kurulan Cumhuriyet Halk Partisi, 1923’ten 1950’ye kadar aralıksız iktidarda kalmıştır. Mustafa Kemal Atatürk tarafından Halk Fırkası adıyla kurulan partinin ismine 1924’te “Cumhuriyet” sözcüğü eklenmiş, 1935’teki 4. Büyük Kurultay’da da bugünkü Cumhuriyet Halk Partisi adı benimsenmiştir.

CHP’nin Mayıs 1935 tarihli 4. Büyük Kurultay’ında onaylanan programının “Giriş” kısmında partinin kimliği “Partinin güttüğü bütün esaslar, Kâmalizm prensipleridir” şeklinde özetlenir. Program Giriş ve sekiz kısımdan oluşur. Programda 73 madde vardır. Kısım başlıkları şöyledir: Birinci Kısım; Vatan, Ulus, Devletin esas kuramı, Kamusal haklar, başlıklarından oluşur. İkinci Kısım; Cumhuriyet Halk Partisinin ana vasıfları. Üçüncü Kısım; Ekonomi. Dördüncü Kısım; Finans. Beşinci Kısım; Ulusal eğitim. Altıncı Kısım; Sosyal hayat ve kamusal sıhhat

1 Cumhuriyet Halk Partisi, Parti Programı, Ulus Basımevi, Ankara, 1936

Kaynakça

- Adalet Partisi (AP), Parti Programı, Orijinal Matbaası, Ankara, 1969
- Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti), Parti Programı, Ankara, 2002
- Anavatan Partisi (ANAP), Parti Programı ve Tüzüğü, Ankara, 1983
- Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), <http://bdpgenelmerkez.blogspot.com/p/roportajlar.html>
- Birlik Partisi (BP), Parti Programı ve Tüzüğü, TBMM Kütüphanesi, 76-245, 1969
- Büyük Birlik Partisi (BBP), Program, TBMM Kütüphanesi, 96-667, 1993
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Parti Programı, Ulus Basımevi, Ankara, 1936
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Parti Programı, 1961
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Parti Programı, Ajans Türk Matbaacılık, Ankara, 1976
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Parti Programı, Parti Yayınları, 1994

- Cumhuriyetçi Parti (CP), Cumhuriyetçi Parti Programı, Ege Matbaası, Ankara, 1972
- Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), Program, TBMM Kütüphanesi, 76-200, 1971
- Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP), Parti Programı, Arı Matbaası, Ankara, 1961
- Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP), Parti Programı, Yeni Matbaa, Ankara, 1954
- Demokrat Parti, Parti Programı (DP), Güneş Matbaacılık, Ankara, 1952
- Demokrat Türkiye Partisi (DTP), Program, TBMM Kütüphanesi, 97-2593, 1997
- Demokratik Parti (DP), Tüzük ve Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, 76-249, Ankara, 1971
- Demokratik Sol Parti (DSP), Parti Programı, Sistem Ofset, Ankara, 1991
- Doğru Yol Partisi (DYP), Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, 2000-23, Ankara, 2000
- Fazilet Partisi (FP), Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, 98-1418, Ankara, 1998
- Güven Partisi (GP), Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, 76-383-199, 1967
- Halkçı Parti (HP), Parti Programı, Halkçı Parti Yayınları, Ankara, 1983
- Halkın Demokrasi Partisi, TBMM Kütüphanesi, 96-661, 1994
- Halkın Emek Partisi (HADEP), Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, 90-2841, 1990
- Halkların Demokrasi Partisi (HDP), <http://www.hdp.org.tr/tr/parti/parti-programi>

- Hürriyet Partisi (HP), Parti Programı, Örnek Matbaası, Ankara, 1956
- Milli Nizam Partisi (MNP), Program ve Tüzük, Haktanır Basımevi, İstanbul, 1970
- Milli Selamet Partisi (MSP), Parti Programı, Elif Matbaacılık, Ankara, 1972
- Millet Partisi (MP), Program ve Tüzük, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, 1951
- Millet Partisi (MP), Parti Programı, San Matbaası, Ankara, 1967
- Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP), MÇP Programı, TBMM Kütüphanesi, 87-270, 1986
- Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP), Program, Kültür Ofset Matbaacılık, Ankara, 1983
- Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Parti Programı, Emel Matbaacılık, Ankara, 1973
- Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), TBMM Kütüphanesi, 85-3131, 1993
- Refah Partisi (RP), Parti Programı, Eser Matbaacılık, Samsun, 1986
- Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), Parti Programı, TBMM Kütüphanesi, Ankara, 1993
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Programı (TpCF), Mete Tunçay, Türkiye Cumhuriyeti'nde
- Tek Parti Yönetiminin Kurulması, 1923-1931, Tarih Vakfı Yayınları, 4. Basım, s. 385-397
- Türkiye İşçi Partisi (TİP), Parti Programı, Ersa Matbaacılık, İstanbul, 1964
- Yeni Türkiye Partisi (YTP), Parti Tüzüğü ve Programı, TBMM Kütüphanesi, 85-3144, Ankara, 1963

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

Türkiye’de
Siyasi Partilerin Programlarında
**SAĞLIK
POLİTİKALARI**
1923-2018

Sağlık politikaları bütün siyasi partilerin programlarında yer almış önemli konulardan biridir. Bu bağlamda Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’inde bulunan siyasi partilerin sağlık meselesini nasıl ele aldıklarını, hangi yaklaşımları sergilediklerini parti programları üzerinden görmek mümkündür. Çalışmanın amacı siyasi partilerin sağlık politikalarını derli toplu bir arada görmek, böylece bir karşılaştırma imkânı elde etmek ve kronolojik bir yöntemle Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar gelen sağlık politikalarında nasıl bir seyir izlendiğini gözlemlemektir.

Siyasi partilerin programlarında sağlık politikalarının kronolojik olarak ele alınması Türkiye’nin toplumsal yapısındaki değişimle ilgili de bir fikir vermektedir. Buna göre, 1923-1960 döneminde sağlık politikaları daha çok tarım toplumunun ihtiyaçlarına göre oluşturulmaktadır. Bu durum, sıtma/trahom gibi toprakla temas halinde ortaya çıkan hastalıklarla mücadelenin sağlık politikası olarak bütün partilerin programlarında kendisine yer bulmasında görülmektedir. Diğer yandan köyler için doktor/ebe/sağlık memuru gibi sağlık personeli ihtiyacının giderilmesi de bu dönemde sağlık politikalarının başında bulunmaktadır. 1961-1980 döneminde ise sağlık politikalarında bir önceki dönemin politikaları devam ederken parti programlarında sanayi/kent toplumuna özgü politikaların öne çıktığı görülmektedir. 1980 sonrası dönemde kentli topluma özgü sağlık politikalarının parti programlarında daha ağırlıklı ele alınması söz konusudur.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-59-7

9 786054 635597